GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: מועד מיוחד תש"ף, 2020
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות למענה על השאלות.

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון – (2×7) – 14 נקודות

פרק שני – (2×10) + (1×14) – 34 נקודות

פרק שלישי – (2×13) – 26 נקודות

פרק רביעי – (2×13) – 26 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שני סעיפים: שני סעיפים מאותה שאלה או סעיף אחד משאלה 1 וסעיף אחד משאלה 2.

1. מצלמות בכלי הרכב של פקחי רשות הטבע והגנים

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בדרישה של רשות הטבע והגנים הלאומיים מִכל המבקרים והמטיילים. הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

ב. ציין והצג את הזכות שעליה התבססו הפקחים בהתנגדותם להפעלה אוטומטית של המצלמות בכלי הרכב שלהם. הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

2. הנחיות משרד הבריאות ועתירת בעלי האולמות

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את תפקיד הממשלה שבא לידי ביטוי בפרסום ההנחיות של משרד הבריאות. הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

ב. ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שבו השתמשו בעלי האולמות ועובדיהם בעתירתם. הסבר כיצד סוג מנגנון פיקוח וביקורת זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על שלוש שאלות:

על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (לשאלה – 14 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 3–7 (כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים בכל תשובה).

3. ביטוי דמוקרטי וביטוי יהודי בהכרזת העצמאות

(10 נקודות)

הצג מתוך הכרזת העצמאות ביטוי אחד לאופי הדמוקרטי של מדינת ישראל וביטוי אחר (נוסף) לאופי היהודי של מדינת ישראל.

(10 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

4. גלובליזציה

(10 נקודות)

הצג את המושג גלובליזציה.

(10 נקודות)

5. חוק שעות עבודה ומנוחה

(10 נקודות)

הצג את עיקרי התוכן של חוק שעות עבודה ומנוחה.

(10 נקודות)

6. עבריינות שלטונית אישית / עבריינות אידאולוגית פוליטית

(10 נקודות)

הצג אחד משני סוגי העבריינות האלה:

– עבריינות שלטונית אישית

או

– עבריינות אידאולוגית פוליטית

(10 נקודות)

7. משפט אזרחי ומשפט פלילי

(10 נקודות)

הצג שני הבדלים בין משפט אזרחי ובין משפט פלילי.

(10 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

8. אשכול העולם היהודי

(14 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

- הצג את המחלוקת בין דתיים ובין חילוניים בחברה הישראלית בנוגע לסוגיית צביון השבת במרחב הציבורי.
- הצג את עקרון ההסכמיות.
- הסבר כיצד עקרון ההסכמיות יכול לסייע לפתרון המחלוקת בסוגיית צביון השבת במרחב הציבורי.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה

(14 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את הזכות חופש הביטוי.
- הצג את המושג צו איסור פרסום.
- הסבר כיצד צו איסור פרסום עלול לפגוע במימוש הזכות לחופש הביטוי.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(14 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את שיטת הממשל הפרלמנטרי.
- הצג את עקרון הפרדת הרשויות.
- הסבר כיצד עקרון הפרדת הרשויות מתממש בשיטת הממשל הפרלמנטרי.

11. אשכול רשויות מקומיות

(14 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג את המושג ועדה קרואה.
- הצג את עקרון שלטון העם.
- הסבר כיצד מינוי ועדה קרואה פוגע במימוש עקרון שלטון העם.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(14 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג ועדת חקירה פרלמנטרית.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בוועדת חקירה פרלמנטרית.

פרק שלישי (26 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה עליך לענות על פי הקטע.

---

13. לאומיות אתנית־תרבותית

(13 נקודות)
(ראו בנספח: להפריח את שממת הזהות)

הצג את סוג הלאומיות: לאומיות אתנית תרבותית.

הסבר כיצד לאומיות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

14. עקרון הגבלת השלטון

(13 נקודות)
(ראו בנספח: להפריח את שממת הזהות)

הצג את עקרון הגבלת השלטון.

הסבר את טענת הכותב בנוגע למימוש עיקרון זה כפי שהיא באה לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

15. עקרון הסובלנות

(13 נקודות)
(ראו בנספח: להפריח את שממת הזהות)

הצג את עקרון הסובלנות.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 13 נקודות).
ענה על אחת מן השאלות 16–18.

---

16. דחיית הבחירות במדינה באפריקה

(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 16)

- ציין והצג את התנאי לקיום בחירות דמוקרטיות שנפגע בעקבות הודעת הנשיא.

  הסבר כיצד תנאי זה בא לידי ביטוי בקטע.

  (13 נקודות)

17. סגירת מעבר הגבול לסיני

(13 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את חוק היסוד שעליו התבססו האזרחים בפנייתם לשר.
הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

18. חומרי הדברה בפירות ובירקות
(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את תפקיד הכנסת שבא לידי ביטוי בדרישת הכנסת.
הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 19–20

ענה על אחת מן השאלות 19–20.

---

19. צו מניעה לעיצומים של לוחמי האש
(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 19)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. הקלות במס לפריפריה
(13 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – הקטעים

שאלה 1

רשות הטבע והגנים היא גוף רשמי של המדינה, והיא ממונה על שמירת הטבע והסביבה ועל ניהול שמורות הטבע והגנים הלאומיים. בכניסה לכל שמורה מוצבים שלטים שבהם נהלים וכללים שמטרתם למנוע פגיעה בחי, בצומח ובנוף, וכל המבקרים והמטיילים נדרשים לפעול על פיהם.

הרשות מעסיקה פקחים שתפקידם לאכוף כללים אלה. למרות זאת, עדיין יש מקרים רבים של פגיעה בטבע, ולכן הודיעה הרשות כי מעתה יותקנו מצלמות בכלי הרכב של הפקחים. המצלמות יופעלו אוטומטית עם כניסת הפקח לרכב ויצלמו אירועים של פגיעה בטבע.

בתגובה על הודעת הרשות, הביעו הפקחים התנגדות להפעלה אוטומטית של מצלמות בכלי הרכב שלהם, משום שלטענתם, מצלמות אלה יצלמו לא רק אירועים של פגיעה בטבע אלא גם את הפקחים עצמם בכל זמן שהותם במכונית, והם אינם מעוניינים בכך.

שאלה 2

בחודשים האחרונים נאלץ משרד הבריאות להתמודד עם התפרצות מחלת הקורונה בישראל. בשל החמרת התחלואה, פרסם משרד הבריאות הנחיות שונות ובהן איסור על התכנסות של יותר ממאה אנשים במקום אחד וכן החובה לעטות מסכות במרחב הציבורי.

בעקבות ההנחיות של משרד הבריאות, נאלצו בעלי אולמות אירועים לסגור אותם לפרק זמן מסוים. בעלי האולמות ועובדיהם הגישו עתירה לבג"ץ בדרישה שהממשלה תדאג לפצות אותם על הנזק הכלכלי שנגרם להם בעקבות ההנחיות של משרד הבריאות.

להפריח את שממת הזהות

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

מדינת ישראל היא אבן שואבת למיליוני יהודים מכל העולם, שהחליטו לעלות לישראל כדי לחיות בה ולהחיות את שפתם העתיקה. בכך הפכו אותה למרכז היהודי הגדול ביותר בתבל, המהווה מרחב טריטוריאלי שבו הם ממשים את זכותם להיות עַם עצמאי האחראי לגורלו. בשבעים שנותיה גדלה האוכלוסייה היהודית במדינה ביותר מפי עשרה. כאן מתרחשת הדרמה המרכזית של העם היהודי במאה ה־21. החברה הישראלית אינה אחידה ויש בה קבוצות ומגזרים שונים. חילוניים, דתיים, יהודים וערבים – כולם אזרחי המדינה וזכאים לזכויות שוות.
בין קבוצות אלה יש מחלוקות בנוגע לסוגיות שונות כגון מקומה של הדת במרחב הציבורי, השיטה הכלכלית הרצויה ועוד עניינים הקשורים למשטר וחברה.
אחת התוצאות של חוסר ההסכמה בין הקבוצות בחברה היא שלמדינת ישראל אין חוקה, והיעדר חוקה עלול להיות מסוכן לזכויות האדם בכלל ולזכויות המיעוטים בפרט. מכיוון שהמשטר במדינת ישראל אינו מעוגן בכללים חוקתיים, רוב רגיל בכנסת עלול לפגוע בסמכויות של רשויות השלטון האחרות ובראשן בית המשפט. בעת האחרונה הועלתה הצעה לביטול הסמכות של בית המשפט העליון לפסול חוקים שהתקבלו בכנסת. משמעות הדבר היא שרוב קואליציוני – מימין או משמאל – יוכל לחוקק חוקים כאוות נפשו ולפגוע אפילו בכללי היסוד של הדמוקרטיה. ההצעה עוררה מחלוקת חריפה בציבור.
אומנם מחלוקת זו ואחרות, המתנהלות לעיתים בכוחניות וללא ריסון, יוצרות קיטוב בחברה, אך למרות זאת, אני חושב שלא צריך לחתור להכרעה בין הצדדים אלא ללמוד לחיות יחדיו ולנהל שיח המאפשר לכל אחד להביע את דעתו ללא חשש. מחלוקות רעיוניות תורמות לחברה הישראלית ומעשירות אותה.
האתגר שהחברה במדינת ישראל מתמודדת איתו כיום הוא קבלת אחריות – עלינו להתוות מדיניות ולהחליט החלטות מתוך הבנה שיש בחברה בעלי השקפות מגוונות שצריכים להמשיך לחיות זה בצד זה בכבוד הדדי. האם נעמוד באתגר זה?
בשבעים שנותיה התפתחה מדינת ישראל ונהפכה למעצמה משגשגת, שכלכלתה היא מן המפותחות באזור המזרח התיכון ובעולם כולו. לאחר שהתבססנו בממדים הפיזיים – אוכלוסייה, ביטחון, כלכלה – הגיעה העת לעסוק באתגר הזהות של המדינה היהודית והדמוקרטית. במובן זה אנו עדיין מתהלכים בארץ לא זרועה והמשימה העיקרית של הדור הבא היא להפריח שממה זו.
(מעובד על פי ידידיה שטרן,"להפריח את שממת הזהות", מקור ראשון, ג' באייר ה'תשע"ח, 18/4/2018)

שאלה 16

באחת המדינות הדמוקרטיות באפריקה, שבראשה עומד נשיא, הבחירות נערכות פעם בחמש שנים.
בשנה מסוימת הודיע הנשיא כי הבחירות יידחו למועד בלתי ידוע. הודעת הנשיא עוררה מחאה בקרב האזרחים.

שאלה 17

מַעֲבר הגבול היבשתי, המאפשר יציאה מישראל לחצי האי סיני, נסגר בעקבות מגפת הקורונה. בגלל סגירת המעבר הזה נִמנעה מאזרחים ישראלים האפשרות לצאת מישראל לסיני במשך יותר משלושה חודשים.
בתגובה על כך, פנו כמה אזרחים במכתב לשר הפנים ובו הם דרשו לפתוח את מעבר הגבול לסיני.
לטענתם, סגירת הגבול פוגעת בזכויות אדם יסודיות ולכן היא מנוגדת לאחד מחוקי היסוד של מדינת ישראל.

שאלה 18

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

בפירות וירקות שגודלו בישראל ונמכרים בישראל נמצאו חומרי הדברה מסוכנים בריכוז גבוה. חומרי ההדברה עלולים לסכן את מי שצורך את הפירות והירקות האלה.
בעקבות הממצאים האלה, דרשה הכנֶסת משר החקלאות, הממונה על הנושא, להשתתף בוועדת הבריאות של הכנסת כדי להסביר את הממצאים החמורים ולהציג תוכנית לצמצום השימוש בחומרי הדברה בחקלאות בישראל.

שאלה 19

מדי שנה בעונת החורף, כוחות הצלה נדרשים לסייע בחילוץ אנשים שנלכדו בגלל שיטפונות או הצפות. לוחמי האש (כבאים), הכוח המקצועי העיקרי שנועד להתמודד עם אירועים כאלה, נוקטים בשנים האחרונות עיצומים המשבשים את הפעילות של שירותי הכבאות וההצלה.
בעקבות פגעי מזג האוויר בחורף האחרון, הציע השר הממונה על שירותי הכבאות וההצלה להוציא צו מניעה האוסר על לוחמי האש לנקוט עיצומים או לשבות בשעת משבר.
יש התומכים בהצעת השר ויש המתנגדים לה.

שאלה 20

כדי לקדם את הפעילות הכלכלית ביישובים המרוחקים ממרכז הארץ (בפריפריה), החליטה הממשלה שעסקים ועובדים באזורים אלה יזכו להקלות של ממש בגובה המיסים שעליהם לשלם ביחס למיסים שחייבים לשלם שאר אזרחי המדינה.
יש התומכים בהצעה זו ויש המתנגדים לה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics